

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Преплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска).

У Сомбору, 31. Јула 1899. године.

БОГ ДЕЧЈИ ПРИЈАТЕЉ.

— Патер Север Рауе. —

(Наставак.)

Назори божанскога дечјег пријатеља о чинима, којима се изазива саблазан код „малих“.

Као год што је велика плата намењена оном, који дете васпитава у духу јеванђељском, тако исто и велика казна очекује онога, који га саблажњава.

Ходећи за таком мисли Христових, најпрво ћемо узети на око смисао речи његових, које звоне као опомена, да се клонимо саблазни а и кога се све оне тиче, за тим оштрину казне која неминовно долази иза сваке саблазни, па потоме величину кривице, која је у сагласности са овом казном и коју божански учитељ новим тачкама осветљава.

„Саблажњавање“ је појам противан примању детета у име Христово. Па како се тога ради под овим примањем подразумева хришћанско васпитање, то и „саблажњавање“ не значи у овом случају као иначе „рђав пример“, него у опште лоше васпитање — све, чим се дете од Христа отуђава, те му се тиме неправда чини. Јер дете по свом великом достојанству има права тражити толико пажње, те да га поштедимо од саблазни.

Из овога се види, да је Христос оним речима својим: „тешко“ нарочито гађао на рђаве васпитаче малишана. Тешко оном, који у честољубивости својој презире једнога од „малих“ те не зазире од тога, да чини саблазан пред њим и тиме гази ногама достојанство његово; који у маломе детету гледа оруђе, којим ће задовољити своје честољубље и охолост; који живи у том лажном уверењу, да га то ништаво дете не може позвати на одговор за презирање.

Опомена, да се треба чувати саблазни, тиче се свију, а управ-

љена је нарочито апостолима, којима спада у свету дужност, да пазе, да ни једнога од оних, који верују у Христа, да ни једнога од малих који су већ по природи хришћани, не саблазне. Па како својом препирком о првенству беху на путу, да се одреку најлепшега украса, дечје природе, то нека им послужи као опомена, да они, апостоли по позиву, не буду на исти начин на саблазни повереним им малима. Јер свака грешка против дечје природе, сваки честољубив, страстни оглед, који би дечју отворност затомљивао, уписивао би се апостолима у велики грех, а повереним душама би грдне штете наносио. Брига за апостоле, велика одговорност, која је спојена са њиховим светим позивом, не да мира Спаситељу. Ако те, наставља он, ма какво добро на овоме свету, ма и оно, што ти је преко потребно за живот, на грех наводи, те грешећи као апостол служиш на саблазан повереним ти малима, боље га се одреци, не пожали тела, живот свој, све удове тела својега, јер ћеш иначе саблажњавајући безазлене малише као издајица свога позива, бити бачен у пакао. Што је Христос у опште рекао о саблазни у беседи својој на гори (види јеванђеље по Матеју 5, 29.) то исто само са јачим нагласком овом приликом понавља пред апостолима, као будућим васпитачима.

Да би за тим очигледно приказао оштрину казне, спремљене ономе, који „саблазни једнога од малих“, Спаситељ је рекао, да би боље такоме било, да му се обеси о врат камен воденички, те да се заједно са његовом охолошћу баци у дубину морску. По св. Јерониму овака беше казна код старих Јудејаца за оне злочинце, који својим срамним делима не бејаху достојни, да их земља прими у загрљај свој. Дакле мање зло беше и најсрамнија и најпоследња смртна казна од казне, која би задесила апостоле, када би у честољубивости и поношљивости својој презрели једнога од „малих“. То подсећа на оне речи Христове, које је он рекао за исти град, у којем сад наговештава казну за оне, који саблазне дете, и које гласе: „и ти Капернауме, који си се до небеса подигао, до пакла ћеш пропасти.“ (Матеј 11, 23.)

Она страшна претња: „тешко свету од саблазни“, не губи од своје страхоте што су саблазни неизбежне због покварене човечје воље, што шта више не би ваљало, да их нема, јер се не сме ограничавати слобода воље човечје, која једнако лежи у интересу и Богу и човеку (Богу ради славе његове, а човеку ради спасења). Па баш крај слободе воље саблазни нису по себи зло за

оне, пред којима се чине, јер се тиме они не приморавају, да их упримају, него још оне имају и добрих страна својих, у колико аслуже на морално јчање, и прекаљивање душе дечје. Па ипак Христос из сажаливости с правом вапије „тешко свету од саблазни“, јер је могуће, да ће они пред којима се збива саблазан, по слабости своје човечје воље и по склоности према злу добити вољу да греше. Релативна корист од саблазни далеко заостаје иза квара од њих. Зато и грми Спаситељ: „Тешко човеку, од којег долази саблазан.“

Кривица онога, који саблазни мало дете, у толико је већа, у колико је узвишенији слуга и чувар, који му је с неба припослан, јер се тиме омаловажава и штићеник и заштитник. Из уверавања божанскога пријатеља дечјега, да анђели једнако гледају лице оца његова на небесима, да се извести, да безазлени малишани и сви они верни, који су дечју безазленост сачували, имају узвишеније анђеле за пратиоце своје него остали људи. Свето писмо потврђава, да Бог већу бригу води о онима, који век проводе у невиности, у чистоти душевној, него за остале. Да су анђели малишана у већем уважању и части, него њихови другови, Спаситељ тиме доказује, што једнако гледају лице божје; а то не значи да остали анђели не гледају лица његова, него се тим по Јеврејском изражавању хтело означити, да су они ближе Богу. Ова је присподоба узета са обичаја, који је владао на двору царева Израилских и по којем је онај седио цару уз колено и пред њега чешће на диван излазио, који је био већи достојник.

Док заводници и рђави васпитачи стоје у служби онога, који се са своје оходе честољубивости сурвао у бездан паклену, потле су добри васпитачи помогачи ономе, који се оставивши славу небеску ради малих снисходио до човека, слуге свога, да њих подигне на највише достојанство. И упоређивајући себе са добрим пастиром, који оставља све стадо па иде да тражи изгубљену овчицу, опет има на уму „мале“. Дете је по прародитељском греху та овчица, која је зашла и за којом он иде да је узме крштењем у наручја своја. „Тако“, надовезује он на ово дирљиво упоређење, „није воља оца небескога, да погине један од ових малих.“ (Види јеванђеље по Матеју 18, 14.)

„Гледајте“, зато наговешћује Спаситељ, да не потцењујете узвишено достојанство детиње, и ако га природним оком не видите ! Јер би то био страشان грех. Зато „гледајте“: стражите над самим собом док сте у друштву дечјем, да их ни сами не саблазните ;

стражите над децом, да их вашом небригом и вашим немаром ни други не саблазни. (Свршиће се.)

Сомбор.

Милутин Гавриловић, свештеник.

ПРЕД ПОЧЕТАК ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ.

Не за дуго, па ће опет да се отворе врата школска и омладина, жељна знања и науке, да похити, да се у школи, као на свежем извору напоји нектаром здраве науке и тако за живот спреми.

За свако звање и занимање у животу потребна је извесна количина знања, умења и вештине, јер без тога не може ни један човек, тачно и савесно одговорати својему позиву. То исто важи и за високи и узвишени позив учитељско-васпитачки. Али за учитељско-васпитачки позив, којему је циљ, да просветљује умове, оплемењава и облагорођава срца малене и неразвијене дечице, да од њих створи људе ваљане и по речи Божјој за свако добро дело приправљене (II. Тим. 3. 17), — поред ваљане спреме потребно је и много добро воље, племенитог одушевљења и самопрегоревања.

Стање ствари нас уверава, да данас имамо врло незнатан број младића, који се одају том светом позиву и тој узвишеној служби, по доброј вољи и по одушевљењу. Непознавање узвишености и благородности учитељске службе и недостатак добре воље и одушевљења за исту, узрок је, што су нам учитељске школе празне и што нам је већина учитељских места попуњена људима неукима и за тај позив непозванима.

Недостатак одушевљења од стране омладине према учитељству, а услед тога малени број приправника у сомборској мушкој учитељској школи узрок је, што је и високи Школски Савет пре две године принуђен био у живот привести одредбу превишње краљевске уредбе о српским народним школама — по којој се дозвољава ступање у учитељску школу и без претходних средњошколских наука, већ само по пријамном испиту.

Немамо, а и не можемо имати ништа против те наредбе, јер су је створиле прилике и околности, створила их је потреба, јер би нам иначе сомборска мушка учитељска школа остала пуста, а учитељска би се места попуњавала — као што се делимично и данас чини, људима неспремним.

Тај индиферентизам и немар омладине наше, према учитељском позиву је за осуду и јасан је доказ, да омладина не схваћа

сву узвишеност и важност учитељског позива, или ако га схваћа, онда јој недостаје идејалног одушевљења, да му се ода.

Учитељска служба заузима данашњим даном једно лепо и видно место у реду осталих професија, којима се потпомаже општи друштвени напредак и благостање. С те стране не може се учитељске службе нико туђити, јер јој се важност не може одрећи, а ако се у друштву налази и таквих људи, који су ради да је омаловаже, ти сами себи издају сведочанство о томе, да су неподобни за пресуђивање о важности просвете по опште-човечански напредак и о учитељу као једном важном фактору народне просвете. Углед и важност учитељства у толико ће већи бити, у колико му чланови и опште-хумано и у стручно што изображенији буду.

У погледу награде учитељева труда, стојимо истина мало лошије. Наплата учитељу за труд му није ни велика ни сјајна, тек је толика, да се њоме могу најпрече потребе подмирити. Али када се с друге стране у обзир узме, да има изгледа, е ће се материјално стање учитељства побољшати, да је већ и данас побригнуто за пристојну мировину, како изнемоглих учитеља тако исто и њихових удовица и сирочади — и овај премда најјачи разлог, не би могао оправдати индиферентизам према учитељској служби. Човек који се одаје узвишеном и заиста трудном васпитачко-учитељском раду, нека му се одаје у том уверењу, да му се његов велики труд и не може ни чим *достојно* наградити, јер није роба, којој се може цена испоставити, већ је излив одушевљења, које налази награду своју у унутарњем задовољству, да смо испунили оно што смо дужни били испунити и да ће нам мазду дати небо, ако земља не ће или није у стању да нам ју да. То се зове служити идеји — а учитељска служба и јесте једна од најидеалнијих. И тако, да нам се *не дотужи добро чинити* (II. Сол. 3. 13.), већ бегајући од среброљубља, као корена свију зала, боримо се у доброј борби и мучимо се за вечни живот на који смо позвани (I. Тим. 6, 10, 12).

Не ћемо овим, да кажемо, е смо противни, да се материјално стање учитељства побољша, шта више с обзиром на учитељеву породицу, на потребе за даље му самоусавршавање и с обзиром на друге потребе, ми смо најтоплији заговарачи побољшања учитељске награде, — већ излазимо с горенаведеним речима на среду заступајући начело, да човек треба и с' малим да је задовољан не губећи наду, да ће боље бити, јер заиста и по речи апостолској *радин који се труди најпре треба да окуси од рода* (II. Тим. 2, 6).

Па кад смо доказали, да је неоправдано туђење омладине од учитељскога позива, тада с правом зажалити морамо, што омладина не ће да му се одаје и што га родитељи не ће својој деци да омиле.

Жао нам је, што се у учитељску школу сомборску не јављају ученици с прописаном предсиремом, да би тако учитељство добило што више бољих и спремнијих чланова и да би тиме благодатну мисију своју у овом културном веку и културној средини уже Угарске, што боље, што савесније и на што већу корист народа нам могло вршити.

На срце стављамо учитељству нашем, да настоји да омили учитељски позив код омладине с којом у додир долази и да препоручује родитељима, да своју децу с добром спремом, дају у учитељску школу, пошто ће као учитељи врло много моћи допринети напретку народа нам српскога, којему је *просвета и то просвета у духу наше свете православне цркве и у духу наших народних традиција*, у овом мору — и просветом и материјалним средствима снажне и богате — туђинштине, после цркве једини и најчвршћи услов опстанка.

А ваљану просвету имаћемо само онда, ако нам школа народна — што боље одговара сврси својој, што ће тек тада бити, ако нам учитељство вазда буде ваљано и на висини својега позива, ако му покретачи у раду буду: *искрена оданост и одушевљење према идејалној служби и позиву му, а ослонац ваљана и темељна сирема*. Тада ће учитељство с пуним правом моћи тврдити, да је много и веома много допринело, да се по речи апостолској, прослави име Господње у нама и ми у њему (II. Сол. 1, 12) и по речима песниковим, да српско име јоште просија — и за дуго још сјаје, сјајем који не ће потамнети.

Ст. С. Илић.

Г О В О Р

што га је о прослави педесетогодишњице **Змаја Јована Јовановића**, у великој дворници српске учитељске школе, на дан цара Константина и царице Јелене у Сомбору 1899. год. држао **Мита Калић** професор.*)

(Наставак.)

Кад је Јовановић женидбом испунио живу жељу за којом и у песмама одавна жуђаше, осећао се на врхунцу среће своје, те у дитирамбијским усклицима узвикује:

*) У прошлом броју овога листа изостало је на страни 82-ој нешто чиме се смисао квари. Тако где се каже: *окова решени дух, одушевљеним песмама и прозом*, — ваља да се уметне: *нарочито у Боже Пековића „Даница“*; — а на 83-ој страни горе у другоме реду — Тако су у *забавном листу „Даница“* итд.

Ала ј' леп

Овај свет!

Па кад му се још и син роди, а он кличе:

Ход'те, браћо, певидрузи,

Нашег, старог сплета,

Добио сам мила госта

С непозната света.

Но кад се од првог заноса прибра, а кроз ружичне му наочари кад провири прозна потреба свакидашњег живота, тад и нашим песником хладније мишлење овлада. Увиди да је за издржавање породице пре свега *стално занимање* нужно; јер од уређивања српског листа још нико пропевао није; зато чим се 1863. г. упразни надзорничко место у Текелијину заводу, таки се пријави па и доби га. Али и ово му тек само на то послужи, да медицинске науке на свенаучилишту приватно слушати може; те кад после шест-седам година положи докторат, сиђе у Нови Сад да се тамо о лечењу бави. За надзорништва свога у Пешти превео је Љермонтовљева „Демона“, г. 1864. издао „Ђулиће“; покренуо шаљиви лист „Змај“, 1865. штампао шаљиви календар „Приклапало“, 1866. напише *Видосаву Бранковићеву*, шаљиву игру „Шарана“ и *Кухинску хелију* а у Новом Саду 1871. изда целокупну збирку својих изворних песама. Повратком у Нови Сад и околину му, упаде Змај-Јова у вртлог политичне борбе, која се почетком седамдесетих година на пољу црквено-школске аутономије, међу угарским Србима, свом жестином водити стаде. То је доба постанку његових понајоштријих сатиричких песама, када је као прави „Змај“, варнице огорчености на противнике слободоумне народне странке, нештедице сипао.

У то време позову га Панчевци да к њима за лечника дође, што он драговољно и прими. Па и тај одзив беше само један доказ његова несебична родољубља; јер се крену с намером да у Панчеву створи средиште књижевности и припали „Жижу“ свести за оне Србе, који се повлаштивањем од народа свога одрођивати почеше. Но у сред спреме за рад, не могаде ни на ум узети, какве се облачине над главом му гомилају, из чијих ће недара да тресне гром и разори му славујско гнездо.

У Панчеву умре му жена, свене Ружа његова. Па као што је нужна ноћ, да се на грудима природе блистави јој накит тим боље примети, тако је и у црној тузи песниковој опевани низ искрених суза у „*Увеоцима*“, тим бајније засјао. Флором омотана лира Змајева сад тек одјекну, донде нечувеним гласима. У тужне

песме разливени *елегијски* осећаји неодољиво нам у душу продираху, те нас као каквом: *сугестијом* опчињене, нагонише, да песникове јаде за своје држимо. Он умеде срце своје тако вешто у наше груди да уврача, да му сваки откуцај живо осећасмо. А тиме доказа да је прави лирик, који је „Ћулићима увеоцима“ постао уједно и највећи песник *осећајне* лирске појезије у Срба. И ако нам се меланхолија Хајнеових и Ленауових песама, као појава живчане болести песника, сумњива чинити може, то је туга Змајева заиста истинита, јер је здрава као тресак. Само тако и може жалити један осетљива срца и благодаран муж, кога је љубав покојне му жене начинила и бољим човеком и већим песником. Па има ли кога који пред величином таке несреће капу дубоко скинути не ће и то тим већма, што нас песник не мучи монотонијом саможива јадиковања, већ нас хармонијом прекаљене, племените туге разнежава ал' и надом крепи. Тужећи с њиме, ми не жалимо само: Змајеву Ружу, — већ честиту жену, која у сред супружне дужности мора скрштених руку да у гроб леже, кад свикла беше да за живота, му-жељевим жељама гове и угађа.

— — die Frauen, sie spinnen und weben:
Himmlische Rosen in's irdische Leben. —

После такова тешка удара, песнику нашем у Панчеву не беше више станка; зато се пресели у Карловце где га за варошког физика изабраше; па га како власт потврдити не хтеде, оде у Футог, ал' ту му опет умре Смиљка, јединче његово и последња утеха у бедну му животу. Од то доба опажа се на Јовановићу неки нагон да места мења, не би ли својој напаћеној души мира нашао. Ал' има једна пословица која вели: „Све ће то народ позлатити.“ И позлатио је народ српски све црне јаде свога песника, јер му је године 1874. приредио свечану прославу *двадесетогодишњице* певања његова. Доселив се слављеник наш из Футога у Нови Сад постане предметом особите пажљивости, јер сви иђаху за тим, да му пријатељством колико-толико ране залече; али наскоро буде позван у Каменицу за лечника, а одавде га одазову у Београд, где ће вршити дужности драматуршке при краљеву позоришту. Но ни ту не остаде за дуго, јер се настани у Бечу, одакле после неколико година опет сиђе у Београд, а затим у Загреб, где и сад станује и где му Срби Загрепчани прославу *педесетогодишњице* спремају. За то време бављења свога по разним местима, штампао је календар „Жижан“ 1877., превео „Отму Мурањ-града“ од Јована Арања, издавао „Илустровану хронику“, покренуо шаљиви лист

„Стармали“, превео „Човекову трагедију“ од Мадача, „Толдијину љубав“ од Арања, „Мајстор Манојла“ од Кармен Силве, „Ифигенију на Тавриди“ од Гетеа, написао „Снохватице“ и издаје за српску децу лист „Невен“ у Загребу.

И тако мили слушаоци и слушалице моје, како сам се потрудио да вам у крупнијим потезима опишем слављеников живот и обележим рад му, а поглавито да вам покажем: у чему се управо његова песничка величина састоји, молићу вас да се стрпите да вам још и то протумачим: зашто читав српски народ Змај-Јову толико поштује и слави?

У просветном па и политичном животу једнога народа, има свако важније доба по неку струју, која елементарном силом све духове једним извесним правцем понесе. Каквим великим човеком избачена идеја толико занесе и одушеви људе, да сву своју моралну снагу у то улажу, како да ту нову идеју практично изведу.

Бујна тежња за остваривањем новине — а жесток отпор, да се одржи оно што је старо, производе борбу начела с освештаном навиком, из које борбе нова идеја као победилица у триумфу излази. Весници те победе то су песници. Као *чеда свога времена*, они су верни тумачи расположаја народног и заступници јавног мњења. Кад се на почетку овога века у уметничком песништву славно-српском, појави жудња за угледањем на класичне облике, био је Лукијан Мушицки не само творац, него и највећи песник *класичарења* тога; а када је Вук Стефановић-Караџић изрекао начело: да се народни језик за књижевни уведе, те тиме изазва читав рат, беше Бранко Радичевић најрежнији поборник Вукових идеја. Језик Бранкових песама то је: подигнут обелиск, у ком су дубоко урезани догађаји онога времена. Свако доба има своје песнике, па и Змај-Јова је песник *својега* доба.

Рекао сам унапред, да је наступање *шездесетих година* у нашим књижевно-просветним приликама створило жив покрет; а по политичан живот оностраног народа српског, оно је управо: *епоха* појава. Борбом политичних вођа српских за народна права на саборима Карловачком и Пештанском, развила се у српском народу уставно-политична свест и стекло то уверење: да се једино на пољу угарске уставности и своје црквено-школске автономije као народ развијати можемо. У том развјатку сматрао је народ српски једину погодбу за живот свој. Ту беше његов животни интерес; па ко му је тај интерес у заштиту узимао, беше и љубимац његов. А Змај-

Јова је све тежње и наде народне вешто погодио, те их као своје рођене умео песмом да искаже. Ако су вође наше, политичним теоријама утицале на народни ум, — то је слављеник наш песмом на срце његово утицао. Ничије се песме толико читале, певале, декламовале и на памет училе нису као његове. А свака му песма беше задахнута жаром родољубља. Он је кроз срце народно као кроз призму какву, преламао зраке осећаја његових, те их рефлектовао у песмама својим. Отуд на његовим политичним, родољубивим, а нарочито сатиричним песмама *јасно* обележје струје онога времена. Но Змај-Јова ипак није песник само једног сталежа или једне странке, као Мушицки песник: интелигенције; Бранко песник: омладине; он је тумач идеала свеколиког народа српског, те потоме је песник: *народни*.

Он је читав српски народ у срце своје сместио па чак и децу његову. А како силно љуби род свој показује тим, што и у тренутцима љубавног заноса, када обично најсебичнији осећаји човеком овладају, те се сав преда страсти својој, уме још и онда личну љубав да подвласти узвишенијој љубави к народу свом.

Да ти ниси српска мома,
Притег'о бих друге жице,
Певао бих твоје очи,
Твоје груди, твоје лице.

Ал' шта зборим, куд заиђох!
Да ти ниси српска мома,
Сав големи свет би био
Међу нама двома.

Моја љубо, верна љубо,
Мила си ми ти —
Ал' се онда заборави
Љубит' грлити.
Кад јунаци за слободу
Чуда почине. —

Радује се твој бабајко,
Моје Српче мало,
Ко да му је са Косова
Сунце засијало.
Добро дошло, чедо моје,
Ако ти се пише,
Да ти живот своме роду
За слободу дише.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB

Није чудо дакле, што је српски народ нашега слављеника за свога љубимца изабрао, коме с одушевљењем ето већ и другу прославу приређује. Српски народ по патријархалној установи својој научен, да се око једне уважене личности прикупља, осећао се усамљен од како му се политичне вође с попршта делања повукоше, те не имајући средишне тачке, налази се само у једном светлом имену концентрован; у имену, с којим га везује успомена на скорашњу славну му прошлост. А то је име *Змај-Јована Јовановића* и отуд толики свесрдни одзив за прославу педесетогодишњице му.

Како сам вам и то разјаснио: зашто Срство Змај-Јову толико слави, дозволите драги слушаоци и слушалице, да вам на завршетку своје беседе укратко покажем: какво место наш слављеник као сатиричар-хумориста и дечји песник заузима.

(Свршиће се.)

ЖЕНА И ВИША НАОБРАЗБА.

Пише Јелица Беловић-Бернадзиковска.

(Свршетак.)

Мудро вели велики један пријатељ интелегентних жена: Жена у вишим сферама, у којих би био једнострано развијен интелект, а занемарен одгој срца, у којих се не би сачувало и упоредо с интелектом развило „*das ewig weibliche*“, могле би да буду несрећа народу. Та замислимо интелегентну жену без сталних животних начела, без *моралних* назора и начела! Жена ће интелегенција свим њеним злим инстинктима умјети наћи санкцију, па ће их још подражавати и гојити. С те руке нарочито културно заостали народи нека буду у сваку руку опрезни. Жене приводе трговачком сталежу — добро! Али баш и у овима треба и те како развити ум и срце за идеална добра људска; уопће потхвати ли се ма чега му драго, вазда треба држати то у виду, да жене буду главне чуварице тих добара.

Дајмо им солидну, практичну, али прије свега идеалну наобразбу, успособимо их, како ће задовољавати свим потребама у данашњим приликама, како ће умјети „и да у свом срцу нађе и око себе да шири племенито задовољство“, па смо им дали много, све! Ама имајмо вазда на уму, да од добро узгојене жене одвиси срећа читавог једног народа, читавог друштва! „*Se n' est pas*

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

suelement l' intérêt des époux, mais la cause commune de tous les hommes, que la pureté du mariage ne soit point altérée. Chaque fois que deux époux s' unissent par un noeud solennel, il intervient un engagement tacite de tout le genre humain de respecter ce lieu sacré, d' honorer en eux l' union conjugale. (La nouvelle Héloïse. Troisième Partie.) Није у том само интерес супруга и војна, већ је у том невоља читавог друштва људског, ако нам бракови нијесу чисти. Сваки пут, када се двоје брачних другова сједини у свету свезу, онда у томе судјелује шутљива али важна обвеза читавог рода људског, обвеза, да се има тај свети вез штовати и частити у њему брачна заједница.

Жалибоже вазда се на ту светињу одвише мало пази. Бракови се склапају без икакве помисли на светињу тог чина. Посљедице видимо жалибоже жалосне и пречесто. Читав узгој дјевојака наших ваља да има ову узвишену сврху пред очима, а је ли збиља тако?!...

Жене нијесу мушкарци и противно томе мнијење, ваља као кобну фикцију прије свега напустити у сваком ријешавању питања о еманципацији жене, вазда ваља добро разликовати, што припада једном и другом сполу, а што различитим сферама једног и другог. Много што шта дакако да ће се различито приказивати на различитим културним степенима и према различитим друштвеним уредбама.

Жена интелектуално развијена, а срца неузгојна, неоплеменена, може да буде зли демон ономе друштву, коме припада. Примјер такве једностране наобразбе јесу руске нихилисткиње. Главно својство, које ваља упоредо с науком и на основу науке у жене развити, треба да буде племенита и отмена душа са свима украсима женскога срца.

Тако и никако другојачије!

Бањалука, 1899.

ПОСВЕЋЕЊЕ БАЧКОГ ЕПИСКОПА.

Јавили смо у своје време читаоцима нашега листа, да је Свети Синод изабрао а Његово Величанство потврдило избор високо-достојног господина архимандрита Митрофана Шевића за епископа бачког. Свечана епископска хиротонија обављена је у карловачкој катедралној цркви у недељу 4. јулија о. г.

У очи тога дана одржана је мала вечерња, после које је било „нареченије“ за епископа. Вечерњи и нареченију присуство-

вали су: Његова Светост Патријарх с преосвештеним епископима: Мироном пакрачким и Лукијаном будимским и архимандритом високопречасним господином Митрофаном. За време многољетијâ, Његова Светост с епископима и нареченим епископом, јели су хлеб и пили вино на средини цркве.

У вече је одржано свечано свеноћно бдење под началством нареченог епископа господина Митрофана.

У недељу 4. јулија почело је Богослужење у 9 часова. Пошто се Његова Светост и преосвештени архијереји обукоше, приведоше им нареченога епископа, пред којима је исповедио веру своју и запечатио исту заклетвом, а уједно и положио заклетву Његовој Светости као својему поглавару. За тим је отпочела света литургија. После „Јелици“ протопрезвитер катедралне цркве Јован Јеремић и архиђакон Гаврил Ананијев, уведу нареченог епископа у олтар, где га прихватише архијереји, и пошто отпојаше прописане песме и преко молитава призваше на њ благодат светога Духа, обукоше га у архијерејске одежде, и Његова Светост га приказа предстојећем народу. После тога је литургија продужена својим редом.

По свршетку св. литургије, Његова Светост је предала новоме епископу „жизл правленија“; после тога је овај, држао свој поздравни говор и поделио први архијерејски благослов. За тим је Његова Светост с архијерејима испраћена у своје покоје, а нови епископ је делио антидор, после чега је и Он уз појање „ис пола ети деспота“ и бурно клицање у порти присутнога народа испраћен у дворске одаје своје. После мале почивке примао је новопо-свећени епископ честитке од свештенства, општина и разних одличних особа. У 2 часа био је свечан обед у великој трапезарији патријаршкога двора, а у исто време био је обед у гостионици код „Трубача“ за разне депутације.

*

Радујући се што је наша епархија добила старешину и поглавара у врсној особи високопреосвештеног господина Митрофана, поздрављамо Га срдачном добродошлицом и кличемо Му „ис пола ети деспота!“

Ст. С. И.

Н Е К Р О Л О Г.

† **Даринка Брадваровићева** учитељица на вероисповедној српској школи у Меленцима преселила се у вечност после дугог и

тешког боловања 9. јулија о. г. Поживела је 29. година. Сахрањена је 10. јулија о. г. на тамошњем православном српском гробљу.

Вјечна јој памјат !

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Високослави Школски Савет држао је своје седнице 22. и 23. јула о. г.

У Сомборским српским учитељским школама статистика приправника и приправница стоји овако: **Мушких** приправника било је 93. *Од тих* по политичкој домовини било је из уже Угарске 84, из Славоније и Хрватске 6, из Србије 2, из Старе Србије 1. — *По дијецезама* било је из архидијецезе 5, арадеке 1, бачке 36, темишварске 21, вршачке 20, горњокарловачке 1, будимске 6, Србије 2, из Старе Србије 1. — *По занимању родитеља* било је је синова свештеничких 7, учитељских 14, званичнихких 5, трговачких 9, занатлијских 20, земљоделских 38. — *По претходним наукама*, који су свршили IV. гимназијални разред 26, IV. разред грађанске школе 23, IV. разред реалке 2, на основу пријамног испита примљено 34, III. годину богословије у Призрену 1, V. разред реалке 1, VII. разред гимназије 3, прешли из државне учитељске школе 3. — **Женских** приправница било је 138. *Од тих по политичкој домовини* било је из уже Угарске 105, из Славоније и Хрватске 30, из Босне 3, — *По дијецезама* било је из архидијецезе 29, бачке 66, темишварске 23, вршачке 14, пакрачке 1, из Босне 3, из бачке римске вере 2. — *По занимању родитеља* било је кћери свештеничких 3, учитељских 26, професорских 2, званичнихких 30, трговачких 18, занатлијских 29, земљоделских 30. — *По претходним наукама*; в. дев. школу у Сомбору 48, у Новом Саду 49, у Панчеву 10, у Сарајеву 3. IV. разреда реалке у Митровици 2, IV. разред грађанске школе у Великој Кикинди 12, исто у Бечеју 1, исто у Сенти 3, исто у Темишвару 3, исто у Вашархељу 1, исто у Бечкереку 2, исто у В. С. Миклушу. 1, из државне учитељске школе у Суботици 3.

У Пакрачкој српској учитељској школи било је на почетку 1898/99. школске године у I. разреду 13 ученика, у II. 18, у III. 10, а у IV. 13 — свега 54 ученика. До краја године остало је у I разреду 11, у другом 15, у трећем 10, у четвртном 15 (јер су два придошла II. течаја, те је тако до краја године остао 51 ученик). — Испит зрелости полагало је њих петнаесторо кандидата 26., 28., 29. и 30. маја, од којих је њих четрнаесторо исти испит с успехом положило. 31. маја било је проглашење. У побочном здању о трошку препарандијског фонда пакрачке дијецезе подигнута је и свим потребним справама снабдевена је гимнастичка сала. С одликом је проглашен за зрелог Душан Катић из Јарка.

У Горњокарловачкој женској учитељској школи било је прошле 1898/99 школске године у I. разреду 27, у другом 17, у трећем 13, у четвртном 14. На крају школске године остало је у првом 23, у другом 16, у трећем 10 у четвртном 14. По вери било је у овој школи: 47 православних, а 24 римљанке. Испит зрелости био је 1., 2. и 3. јунија по ст. кал пре и после подне; полагало је овај испит 8 православних и 6 римокатоличкиња.

Освећење хрватског учитељскога конвикта у Загребу обављено је 11. јулија по новом календару. Осим одличних особа и учитељства присутно је било и изасланство словеначког учитељства. Поздрављамо ову лепу и хуману установу хрватског учитељства с жељом, да се међу младежи, која се у конвикту васпитавала буде, шири и развија дух узајамне љубави и слоге између разбраћених Срба и Хрвата.

У учитељској школи у Алексинцу (Србија) одржани су учитељски испити с овим успехом. Од 51 кандидата положило је испит њих 30, одбијено на три месеца 15, на годину дана 5, а један је одустао од испита. Од одбијених највише их је попадало из педагошке групе (14), за тим из српског језика (2), из историјске групе (1).

У учитељској школи у Јагодини (Србија) био је прошле школске године само први разред са тридесет ученика од којих су двојица умрли. Успех ових ученика био је: врло добрих 22, добрих 6 — свега 28. — На овом заводу делало је девет наставника под управом г. *Сретена М. Ацића*.

Основне школе у Србији. Године 1898. било је у Србији 977 основних школа са 73,522 ученика и 1816 учитеља. Трошак на школе износио је 4,265,000 динара или 1,919,250 форината.

Школство у Бугарској. Кнежевина Бугарска дели се у школском погледу на десет окружја и четрдесет и осам ерезова. За окружне школеке надзорнике се постављају управитељи гимназија и учитељских школа, а исто тако и учитељи који су се одликовали вештином предавања у школи и радом на педагошкој књижевности. За средње школеке надзорнике постављају се учитељи основних школа, који су провели пет година у учитељској служби и уз то положили прописане испите за надзорнике.

Светска конференција за недељне школе одржана је јула месеца прошле године у Лондону. Изасланика је било из Сједињених држава, из Канаде, Њу-Фундланда, Индије, Аустралије и Новог Селанда, из Русије, Француске, Немачке, Аустро-Угарске, Норвешке, Шведске и Данске, из Лондона и других предела Велике Британије, а уједно и из Хаваја, Јапана и Цејлона. Свега је било 2200 посланика, који су заступали 2½ милијона учитеља и 25 милијона ученика. На тој конференцији се видело да у Енглеској и Валису има 43,000 недељних школа, у Шотланду 6300, у Ирланду 3600; у Сједињеним државама посећује недељне школе 600,000 деце. У Италији пак 15,000 деце у пркос свима препрекама посећује протестантске недељне школе. У Јапану има 901 недељна школа са 4000 ученика.

Р А З Н О.

Српски учитељски конвикт у Новоме Саду, који стоји под високом заштитом Његове Светости патријарха, имао је у овој години 98 чланова оснивача и 202 члана потпомагача. Код чланова оснивача, који нису уплатили своју чланарину има на дугу 1334 фор. 70 новч., а код чланова потпомагача има на дугу 1217 фор. 10 новч. Свега: 2551 фор. 80 новч. Примање од 1. јануара 1898. па до 30. јуна 1899. године било је 17,095 фор. 33 новч., а и издавања

је било исто толико. Имање друштвено на крају 1898/9. године износи свега 58,136 фор. 66 новч. Дугује се Централном Кредитном Заводу у Новом Саду 10,000 фор. према томе је право стање 48,136 фор. 66 новч. — У мушком одељењу био је 1898/9. школске године 51 питомац, а у женском 24, свега 75. Надзор у мушком одељењу водио је г. Тихомир Остојић, а у женском гђица Јелена Лујановићева. — Ова хумана и корисна установа врло лепо напредује на част и корист овостраног српског учитељства и његова подмладка. Желети би било, да се учитељи што више заинтересују за ову племениту установу, те да их се што више за чланове упишу.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У *Фенлаку* тражи се учитељ. Плата 400 фор., за огрев 40 фор., за перовођство 20 фор. и 20 кибли жита; слободан стан с вртом. Рок 15. август.

У *Беодри* тражи се учитељ. Плата је 486 фор. 4 јутра ораће земље и $\frac{1}{2}$ јутра за детелину, порез учитељ плаћа и слободан стан с вртом. Учитељ је уједно и перовођа. Рок 10. август.

У *Српској Црњи* тражи се учитељ. Плата је 400 фор., станарина 50 фор., за огрев 25 фор., за паушал 6 фор. 25 новч. и врт ван села. За перовођство и рачуновођство 56 фор. 25 новч. Рок 15. август.

У *Шароку* (Вагануа т.) тражи се учитељ. Плата је 340 фор., за повторну школу 15 фор. слободан стан и огрев, 6 ланаца ораће земље на коју учитељ терете сноси. Рок 15. август.

У *Солбору* тражи се учитељ. Плата са станарином заједно 700 фор. Рок 6 август.

У *Мокрину* тражи се учитељ. Плата је 500 фор. и слободан стан; 50 фор. у име огрева и 7 фор. паушал. Рок до 15. августа.

У *Српском Ченеју* тражи се учитељ и учитељица. Плата је учитељу 340 фор., за повторну школу 40 фор., за перовођство 20 фор. и 4 ланца добре ораће земље, на коју учитељ терете сноси; за паушал 5 фор., за огрев 20 фор. — Плата је учитељици 300 фор., 5 фор. за паушал и за огрев 10 фор. Рок 6. август.

Стипендија за приправнике. Расписан је стечај на четири питомачка места у заклади Василија Теофановића. Стипендија износи 250 фор. годишње. Првенство имају рођаци, а могу тражити и мушки и женске. Молбенице с потребним прилозима шаљу се до 19. августа вел. Школском Савету.

Дужнике озбиљно опомињемо, да нам дуг намирити изволе.

Администрација „Школског Листа“.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS